

НАУКОВО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРОВИРОБНИЦТВА ЯК ЗАПОРУКА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЗАВТРА

МАТЕРІАЛИ
VIII НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,

присвяченої ювілейним датам:

160-річчю Полтавського товариства сільського господарства,
105-річчю Полтавського державного аграрного університету,
90-річчю від дня народження Героя України С. С. Антонця (1935–2022)

м. Київ
17-18 вересня 2025 р.

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА БІБЛІОТЕКА
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ АГРАРНОЇ НАУКИ, ОСВІТИ І ТЕХНІКИ,
ДОНЕЦЬКА ДЕРЖАВНА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ
МИРОНІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПШЕНИЦІ ім. В. М. РЕМЕСЛА
НОСІВСЬКА СЕЛЕКЦІЙНО-ДОСІДНА СТАНЦІЯ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГРОМАДСЬКА СПІЛКА «ПОЛТАВСЬКЕ ТОВАРИСТВО
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА»
ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «АГРОЕКОЛОГІЯ»**

**НАУКОВО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРОВИРОБНИЦТВА ЯК ЗАПОРУКА
ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ:
ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЗАВТРА**

**МАТЕРІАЛИ
VIII НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,**

присвяченої ювілейним датам:

**160-річчю Полтавського товариства сільського господарства,
105-річчю Полтавського державного аграрного університету,
90-річчю від дня народження Героя України С. С. Антонця (1935–2022)**

**м. Київ
17-18 вересня 2025 р.**

ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ У ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА	106
Носенко Ю. М., Сухар М. В., Шейко К. І. ЛІЦЕНЗІЙНІ ДОГОВОРИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ: СОРТИ, ПОРОДИ ТА АГРОТЕХНОЛОГІЇ	108
Пида С. В., Чернік І. В., Козак В. О., Тригуба О. В. МІКРОБНІ ПРЕПАРАТИ – ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ УРОЖАЙНОСТІ <i>CICER ARIETINUM L.</i>	110
Писаренко В. М., Самородов В. М. СИСТЕМА ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА СЕМЕНА АНТОНЦЯ ПЕРЕДВІСНИК СИСТЕМИ РЕГЕНЕРАТИВНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА	113
Позняк О. В., Кондратенко С. І. ЛОПУХ СПРАВЖНІЙ ЯК ОВОЧЕВА КУЛЬТУРА – НЕТРАДИЦІЙНИЙ НАПРЯМ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ	119
Поспелов С.В., Поспелова Г.Д. МОДЕЛЬ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА С. С. АНТОНЦЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ПП «АГРОЕКОЛОГІЯ»	121
Радченко Л. С., Лановюк Л. П. САП ЄС ЯК ОРІЄНТИР ДЛЯ УКРАЇНИ: ДОСВІД, ІНСТРУМЕНТИ, ПЕРСПЕКТИВИ АДАПТАЦІЇ	123
Рогожа М.М. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЄВГЕНА ЧИКАЛЕНКА: ІДЕЯ «ЧОРНОГО ПАРУ» ЯК МОЖЛИВА ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИК	125
Степаненко С. П., Волик Д. А., Попадюк І. С. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІБРОПНЕВМОІМПУЛЬСНОГО СЕПАРАТОРА ЗЕРНА	128
Степаненко С. П., Днесь В. І., Кузьмич А. Я., Борис А. М., Швидя В. О. ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО ЗОРУ ТА МАШИННОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ АВТОМАТИЗОВАНОЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ЗЕРНА В МОБІЛЬНИХ УМОВАХ	130
Степаненко С. П., Котов Б. І., Калініченко Р. А. АНАЛІЗ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ РОЗДІЛЕННЯ СУМІШЕЙ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРИЧНИХ МЕТОДІВ	132
Степаненко С. П., Кузимич А. Я., Волик Д. А. ДОСЛІДЖЕННЯ ДИНАМІКИ ПРОЦЕСУ ФРАКЦІОНУВАННЯ ЗЕРНОВИХ МАТЕРІАЛІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ СКІНЧЕННИХ ЕЛЕМЕНТІВ	135
Степаненко С. П., Кузьмич А. Я. РОЗРОБЛЕННЯ МЕТОДУ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ЗЕРНА ЗА ДОПОМОГОЮ МАШИННОГО ЗОРУ	138
Степаненко С. П., Швидя В. О., Мельник В. А. АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЧАСТОТИ ОБЕРТАННЯ РОТОРА ПНЕВМОВІДЦЕНТРОВОГО СЕПАРАТОРА ТА ЧАСУ РОЗДІЛЕННЯ ЗЕРНОВИХ МАТЕРІАЛІВ	141
Томашина Г.П. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО КОМПЛЕКСНОГО ОЦІНЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ	144

В типовому договорі визначено, що одна сторона (ліцензіар), а саме наукова установа надає другій стороні (ліцензіату) господарству дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності визначеним способом (способами) упродовж певного строку на певній території, а ліцензіат зобов'язується вносити плату за використання об'єкта, якщо інше не встановлено договором. (ч.1 ст.1109 ЦК України).

Визначається, що у випадках, передбачених ліцензійним договором, може бути укладений субліцензійний договір, за яким ліцензіат надає третій стороні (субліцензіату) субліцензію на використання об'єкта права інтелектуальної власності) [5].

Особливості сільськогосподарських виробничих відносин зумовлюють специфічні ознаки договорів у сфері агропромислового комплексу.

Підсумовуючи, для забезпечення захисту та управління правами інтелектуальної власності в країні при переході на інноваційний шлях розвитку необхідне досконале нормативно-правове забезпечення. Розробка типового ліцензійного договору на використання об'єктів права інтелектуальної власності сприятиме урегулюванню відносин у сфері інтелектуальної діяльності в Україні, здійсненню та розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності.

Джерела та література

1. Статівка А. М. Договори в системі агропромислового комплексу України в умовах ринкових відносин : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.06 “Земельне право; агарне право; екологічне право; природоресурсне право” / А. М. Статівка. – Х. : Національна юридична академія ім. Я. Мудрого, 1998. – 32 с.

2. Луць В. В. Контракти у підприємницькій діяльності / В. В. Луць. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 120 с.

3. *Положення «Про створення, використання та охорону об'єктів права інтелектуальної власності в Національній академії аграрних наук України»* (постанова від 24 листопада 2021 р. (протокол № 17)

4. Постанова Президії НААН від 23 липня 2025 р. №13/04 *«Про внесення змін до Положення «Про створення, використання та охорону об'єктів права інтелектуальної власності в Національній академії аграрних наук України»*,

5. Цивільний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356)

МІКРОБНІ ПРЕПАРАТИ – ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ УРОЖАЙНОСТІ *CICER ARIETINUM L.*

Пида С. В.¹, Чернік І. В.¹, Козак В. О.¹, Тригуба О. В.²

¹*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка (м.Тернопіль)*

²*Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
(м. Кременець)*

Ключовим фактором для підвищення конкурентоспроможності, ефективності та сталого розвитку сільськогосподарського виробництва України є інноваційний розвиток агропромислового комплексу (АПК). Він передбачає впровадження нових сучасних технологій вирощування культурних рослин, методів управління, організаційних структур та бізнес-моделей, що сприяють підвищенню продуктивності, якості продукції, зниженню витрат та мінімізації впливу на природне навколишнє середовище.

Сучасні мікробні препарати та їх комплекси – як перспективні елементи агротехнологій, сьогодні виступають інноваційним інструментом для підвищення врожайності сільськогосподарських культур. Їх використання активізує фізіологічні процеси рослин, підвищує стресостійкість та імунітет, сприяє збільшенню насінневої продуктивності і поліпшенню якості урожаю [1].

В умовах зміни клімату однією із перспективних але малопоширених культур в умовах Західного Лісостепу є нут звичайний (*Cicer arietinum* L.), який здатний задовільнити білкові потреби у харчовому раціоні людей та тварин. Важливий внесок в удосконалення технології вирощування та підвищення продуктивності нуту зробили О. В. Бушулян, І. М. Дідур, А. О. Бабич, В. І. Січкарь, В. С. Задорожний, В. В. Карасевич, В. А. Мазур, Д. П. Михальчук, Г. П. Квітко, Г. В. Панцирева, М. О. Темченко, Ю. М. Шкатула, С. І. Стець, О. П. Пташник, В. С. Паштецький, В. Ю. Скитський [4].

Метою роботи було дослідження впливу передпосівної обробки насіння мікробними препаратами на насінневу продуктивність та структуру урожаю нуту звичайного у ґрунтово-кліматичних умовах Західного Лісостепу України.

Польові дослідження проводили впродовж 2022-2024 років на чорноземі типовому важкосуглинистому агробіологічної лабораторії Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Матеріалом дослідження слугували бактеріальна суспензія селекціонованого штаму *Mesorhizobium ciceri* (*M. ciceri*) ND-64 (БС), комплексний мікробний препарат Ризогумін, сорти нуту звичайного Пам'ять, Скарб, Буджак та Ярина. Польові дослідження закладали у трьох варіантах та чотирьох повтореннях (Контроль; БС; Ризогумін). Насіння *Cicer arietinum* L. контрольного варіанту (К) перед сівбою зволожували водою з водогону з розрахунку 2 % від маси, а дослідних – рідкими формами БС із розрахунку 106 клітин/насінину та Ризогуміну згідно норм виробника. Технологія вирощування нуту звичайного була типовою для Лісостепу України (норма висіву – 400 тис. насінин на 1 га, ширина міжрядь 45 см, глибина сівби – 3-4 см, строк сівби – друга половина квітня). Величину та структуру урожаю визначали у фазі повної стиглості, аналізуючи сноповий матеріал із пробних майданчиків та перераховували їх середню врожайність на 1 га [3]. За архівними даними метеостанції м. Тернопіль кліматичні умови для вегетації нуту звичайного були задовільними. Обробка статистичних даних здійснювалась за допомогою комп'ютерної програми *Microsoft Excel*.

Дослідження показали, що обробка насіння сортів нуту звичайного перед сівбою мікробними препаратами суттєво впливала на формування елементів структури урожаю. Кількість бобів на рослині є важливим показником, що істотно впливає на насіннєву продуктивність нуту звичайного. Впродовж дослідження рослини *Cicer arietinum* L. сортів Буджак, Скарб, Пам'ять та Ярина формували 20,9 (К) – 27,0 (Ризогумін), 17,9 (К) – 22,6 (Ризогумін), 17,1 (К) – 19,9 (БС) та 17,6 (Контроль) – 23,0 (БС) боби на рослинах.

У бобах нуту звичайного міститься 1-2, рідше 3 насінини [2]. У більшості бобах досліджуваних сортів нуту звичайного містилося 1 рідше 2 насінини. Статистично вірогідно не впливала передпосівна обробка насіння мікробними препаратами на показники чисельності насінин у бобах.

За використання БС і Ризогуміну у технології вирощування нуту звичайного у середньому за три роки приріст урожаю зерна становив у сортів Скарб 5,2 (21,6 ц/га) і 4,3 ц/га (20,7 ц/га), Буджак 4,5 (21,4 ц/га) і 5,6 ц/га (22,5 ц/га), Пам'ять 4,7 (20,2 ц/га) і 3,8 ц/га (19,3 ц/га), Ярина 5,9 (25,0 ц/га) і 5,4 ц/га (24,5 ц/га). За інокуляції БС насіннєва продуктивність *Cicer arietinum* в умовах Західного Лісостепу України, залежно від сортових особливостей підвищилася на 26,6 % (сорт Буджак, К 16,9 ц/га) – 31,7 % (сорт Скарб, К 16,4 ц/га). Передпосівна обробка насіння Ризогуміном сприяла приросту урожаю зерна на 24,5 (сорт Пам'ять) – 33,1 % (сорт Буджак).

Отже, застосування мікробних препаратів у технології вирощування *Cicer arietinum* є елементом інноваційного розвитку АПК. Обробка насіння перед сівбою БС і Ризогуміном на фоні популяції місцевих бульбочкових бактерій *M. ciceri* покращувала елементи структури урожаю культури та сприяла підвищенню насіннєвої продуктивності нуту звичайного сортів Буджак, Скарб, Пам'ять та Ярина в умовах Західного Лісостепу України.

Джерела та література

1. Карпенко В. П., Коробко О. О. Елементи біологізованої технології вирощування нуту. Рекомендації виробництву. Черкаси, 2019. 24 с.
2. Колесніков М. О., Кадиров Т. Р. Рекомендації по вирощуванню нуту в умовах півдня України. Мелітополь: ТДАТУ, 2022. 44 с.
3. Конончук О. Б., Пида С. В., Григорюк І. П. Вплив рістрегуляторів Регоплант і Стімпо на симбіотичну систему та продуктивність квасолі. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Біологія*. 2014. №3 (60). С. 109-114.
4. Сортові ресурси зернобобових культур в Україні: сучасний стан і перспективи використання: монографія / Мазур В. А., Ткачук О. П., Панцирева Г. В. та ін. Вінниця : Твори, 2022. 196 с.